

Rečnícky štýl a jeho žánre

- Rečnícky štýl je osobitný funkčný jazykový štýl.
 - o Štýl verejného styku
 - o Štýl subjektívno-objektívny
- **Rečník** – kto realizuje rečnícky prejav
- Realizuje sa ústne (rečník si prejav pripraví písomne, ale prednáša ho ústne)

- Rozlišujeme tieto žánre rečníckeho štýlu:
 - o **Agitačné** – politická reč, súdna reč
 - o **Náučné** – prednáška, referát, kázeň
 - o **Príležitostné** – spoločenský prívet (príhovor), smútočný prejav slávnostný prejav (reč)

- **Základné znaky rečníckeho prejavu:**
 - o **Ústnosť** – využíva mimojazykové prostriedky – mimiku, gestá, situáciu (udržiava zrakový kontakt, reaguje na zmenu nálady medzi poslucháčmi atď.)
 - Rečnícky štýl je vždy ústny
 - o **Verejnosť** – útvary tohto štýlu sú venované širokej verejnosti. Tomuto faktu sa prispôsobuje výber jazykových prostriedkov – rečník si volí cudzie slová, ktoré sú všeobecne známe, vyhýba sa presnému dátumu, vyhýba sa vulgarizmom, používa kratšiu vetu než odborný štýl
 - o **Sugestívnosť** – rečník sa snaží zapôsobiť na city poslucháča, využíva vyjadrovacie prostriedky umeleckej literatúry, opakuje slová, viackrát oslovuje poslucháča, robí vsuvky, odbočenia, aby vťahoval do svojho prejavu poslucháča, hovorí nadnesene – s pátosom, stíši alebo zosilní hlas, robí dramatické pauzy a zdôrazňuje slová, hlavne v závere prejavu sú priania, výzvy atď. (snaha zapôsobiť na city poslucháča)
 - o **Adresnosť** – rečnícke útvary majú kolektívneho príjemcu, len niektoré sú venované napr. oslave jedného človeka, ale aj tak je tam prítomná nejaká spoločnosť (gratulácia, vernisáž), autor sa niekedy vedome zaraďuje do spoločenstva poslucháčov (my sme tu nato, aby sme ...)
(rečový prejav môže byť určený osobe alebo skupine)
 - o **Názornosť** – prednáška využíva názornosť podobne ako napr. didaktický výklad (graf, výpočet, portrét atď.) (názorné predvedenie)

- **Fázy tvorenia rečníckeho prejavu**
 - o Zhromažďovanie faktov / informácií
 - o Kompozícia
 - o Štylizácia
 - o Spôsob nacvičenia
 - o Prednesenie

 - o **Zhromažďovanie faktov / informácií**
 - Musí byť známe: téma, kto budú poslucháči, funkcia prejavu (náučný, agitačný, príležitostný)
 - Vždy zhromažďovať viac informácií ako bude treba (v pomere 1:10)

- **Kompozícia**
 - Vždy je: Úvod, Jadro, Záver
 - Úvod a Záver musí rečník vedieť naspamäť

 - Podľa funkcie poznáme:
 - **Vysvetľujúci prejav** – Ú – predstavenie témy (o čom hovoríme), J – vysvetlenie témy, Z - zhrnutie
 - **Mobilizujúci prejav** – Ú – poukážem na negatívny jav, J – rozanalyzujem problém, navrhnem riešenia, Z – výzva na poslucháčov aby problém riešili

 - **Úvod**
 - Rečnícky prejav nezačína úvodom ale oslovením
 - Oslovenie musí byť ešte raz v závere
 - Oslovenia: Milí poslucháči, Vážení prítomný
 - Neospravedlňovať sa poslucháčom že ste zlý rečník, že prejav nemáte pripravený...
 - Nie je presne určená dĺžka úvodu, nesmie byť však dlhší ako jadro

 - **Záver**
 - Nie je presne určená dĺžka záveru, nesmie byť však dlhší ako jadro
 - Vedieť kedy skončiť, posledná veta: Ďakujem za pozornosť
 - Dá sa dať aj kompliment po poďakovaní za pozornosť: Ďakujem za príjemnú atmosféru

 - **Jadro**
 - Nemení sa celé vedieť naspamäť, nesmie sa však celé čítať, niektoré vety musia byť povedané spamäti aby rečník nadviazal zrakový kontakt
 - Člení sa na odseky, odsek je myšlienkový celok

- **Štylizácia**
 - Snaha zapôsobiť (svojim prejavom a jazykovými prostriedkami, nie oblečením, výzorom)
 - **Úvod a záver** môžeme ozvláštniť napríklad rečníckou otázkou, citátom, paralelou (prirovnanie – napr. Sisyphus a život), na závere možné dať kompliment, v závere je možné dať aj 1-2 humorné vety, ale musíme si byť istý že sa poslucháči zasmejú, ďalej môžeme použiť aj dvojité zápor („nedá sa mi nevyjadriť sa“)
 - **Jadro** – musí byť najväčšie, nepreskakujeme od bodu k bodu, najprv dokončíme jednu myšlienku a potom sa presunieme plynule ku ďalšej, tiež môžeme použiť dvojité zápor

- **Spôsob nacvičenia**
 - Zväčšiť písmo na veľkosť 14 – 16, zvýrazniť interpunkciu („ , “), zvýrazniť diakritiku („ ´ ~ “), čím viac nacvičovať prejav a nahráť a vypočuť si ho / nájsť verného poslucháča
 - **Intonácia – Prozodické vlastnosti reči**
 - **Kvantita** – dlhú samohlásku vyslovujeme 2x dlhšie

- **Primerané tempo reči** – odbornú prednášku pomalšie, ale všeobecne známe fakty môžeme povedať rýchlejšie. **Vyhnuť sa monotónnosti**

- **Prednesenie**

- **6 minút ± 15 sekúnd**